

A záróülést a Kárpátia étteremben baráti vacsora követte, amely — kitűnő hangulatban — éjfél után ért véget. A vendégek meglepetésként karikatúrákat kaptak a konferencia résztvevőiről, amelyekből mutatóban álljon itt a három referens portréja.

A konferencia munkája, bár elsősorban biztató kezdetnek tekinthető, mégis sikeresnek és eredményesnek mondható. Mint az ajánlásokból kiderül, több kérdésben is sikerült konkrét, gyakorlati és minden résztvevő ország számára hasznos eredményekre és megállapodásokra jutni. A legfőbb eredmény azonban egymásnak és *egy-más munkájának* megismerése volt, amely a küldöttek közötti személyes baráti kapcsolatok kialakulására vezetett, s ez jelenti a további együttműködés leghathatósabb biztosítékát.

Szilágyi Tibor

Hogyan vált be az első hírlapolvasó?

Szombathelyen a megyei könyvtárnak és az SZMT központi könyvtárának közös létesítményeként 1963. július 20-án nyílt meg a hírlapolvasó, mely az első ilyen létesítmény volt az országban. A helyiség e célra történő átalakításához és berendezéséhez szükséges anyagi fedezetről a szakszervezetek megyei tanácsa és a Vas megyei tanács közösen gondoskodott, a folyamatos fenntartási és működési kiadások költségeit az SZMT központi könyvtára, valamint a megyei könyvtár költségvetésében biztosította.

A létesítmény alapterülete 42 négyzetméter, a férőhelyek száma 30, a részben falhoz rögzített polcokon csaknem 300 kurrens hírlap és folyóirat helyezhető el. A polcok alatti szekrényekben tárolhatók a lapok korábbi számai. A város központjában levő, utcai bejáratú helyiség átalakítása és berendezése 150 000 Ft-ba került.

A hírlapolvasó vezetését szakképzett könyvtáros látja el, aki köteles az előfizetett hírlapokról és folyóiratokról pontos nyilvántartást vezetni, az olvasótermi felügyeletet ellátni, a rendezvények előkészítéséről és lebonyolításáról gondoskodni, a szükséges felvilágosítást és tájékoztatást az olvasók részére megadni, a látogatottság növelése érdekében propagandamunkát végezni, és az olvasók kívánságára kávéfőzni, melyet a hírlapolvasó vendéglátóipari áron szolgáltat.

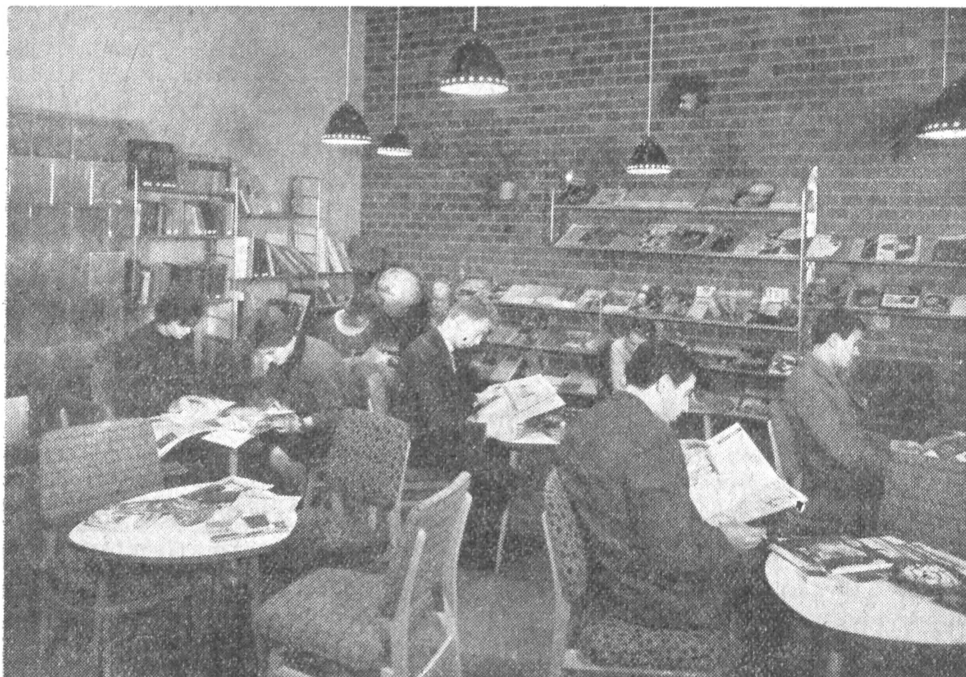
A könyvtáros havi illetménye 1600 Ft, amelyet a két intézmény ugyancsak közösen folyósít. A működéssel, fenntartással kapcsolatos dologi kiadások fedezete az SZMT könyvtár, a hírlapok és folyóiratok előfizetési költsége a megyei könyvtár költségvetésében van megtervezve.

A hírlapolvasó létesítésével azt a célt kívántuk elérni, hogy a legfrissebb politikai, társadalmi, gazdasági és művészeti ismereteket és híreket közlő folyóiratokat bő választékban, kellemes, otthonos, klubszerű környezetben, szabad, kötetlen formában — beiratkozási és tagsági kötelezettség nélkül — bocsássuk az érdeklődők rendelkezésére. A célkitűzés megvalósítását sürgette az a tény, hogy Szombathelyen nyilvános olvasóteremmel rendelkező könyvtár nem volt, a megyei könyvtár olvasótermét a szabadpolc bevezetése miatt meg kellett szüntetni. Korunk politikai életének sodró lendülete, a gazdasági, műszaki fejlődés eseményei mindenkitől megkívánják a sokoldalú tájékozódást. Ezt az igényt legjobban a folyóiratok és hírlapok szervezett rendelkezésre bocsátásával elégíthetjük ki.

A fenti cél megvalósítása érdekében 1964-re összesen 262 hírlapot és folyóiratot fizettünk elő. Ebből hazai 160, külföldi 102; 61 a népi demokratikus országokból, 41 a nyugati államokból érkezik. A legkülönbözőbb igények kielégítésére törekedve a 262 folyóiratból a politikai és a társadalmi tudományok területéről 54 féle lapot, a technikai, műszaki periodika-irodalomból 37-et, a természettudományok köréből 13-at, a különböző művészeti lapok közül 18 félélt rendeltünk meg. Az idegen nyelveket tanulók érdeklődését figyelembe véve a folyóiratok közül 15 orosz nyelvű, 21 német, 11 francia, 4 angol és 51 egyéb nyelvű (olasz, lengyel, cseh, román, dán stb.).

A hírlap- és folyóirat anyagot kézikönyvtári állománnyal egészítettük ki. Itt helyet kaptak a tájékozódást megkönnyítő lexikonok, szótárak, egyéb kézikönyvek. Hasznosnak bizonyult az is, hogy földgömböt helyeztünk el a helyiségben.

A hírlapolvasó naponta 13-tól 20 óráig tart nyitva. Az átlagos napi látogatottság 50—60 fő. A kora délutáni órákban inkább középiskolás diákok, az esti órákban főként felnőttek keresik fel. Kezdetben megpróbálkoztunk a vasárnapi nyitvatartással

A szombathelyi hírlapolvasó (MTI Foto — Járai Rudolf felv.)

is, ezt azonban az érdeklődés hiányában megszüntettük, mivel mindössze napi 5—6 látogató jelentkezett.

A használat mértékére és jellegére vonatkozóan a közelmúltban kérdőíves felmérést végeztünk. A kérdőívek adatai érdekesen és sokoldalúan bizonyították előzetes feltevéseinket. Elsősorban a műszaki és technikai lapok nagy választéka magyarázza azt, hogy a látogatók 24⁰/₀-a az ipari és műszaki dolgozók köréből kerül ki. Az értelmiségi foglalkozású látogatók számaránya 31⁰/₀, a középiskolai és a tanítóképzős tanulóké 27⁰/₀. Az egyéb foglalkozású (nyugdíjas, háztartásbeli stb.) látogatók aránya 18⁰/₀.

A látogatók 40⁰/₀-a harminc éven felüli, 34⁰/₀-a húsz-harminc év közötti, és 26⁰/₀-a húsz év alatti; a hírlapolvasó szolgáltatásait igénybe vevők 60⁰/₀-a férfi, 40⁰/₀-a nő. A 20—30 éves korú látogatók között feltűnően magas a műszaki értelmiségiek, technikusok száma. Megítélésünk szerint a hetilapok nagy számával függ össze az a tény, hogy a látogatók fele hetenként egy alkalommal keresi fel rendszeresen a hírlapolvasót. Következtetésünket támasztja alá, hogy az olvasók több mint 80⁰/₀-a legalább egy, de inkább több napilapra fizet elő, tehát nyilvánvaló, hogy a hetilapok kedvéért látogatja az intézményt. A hírlapolvasót igénybe vevők 54⁰/₀-a egy-egy alkalommal egy óránál több időt fordít olvasásra.

Eredeti célkitűzéseinket igazolja az, hogy a kérdőívnek arra a kérdésére: „Milyen célból látogatja a hírlapolvasót?”, a megkérdezettek 65⁰/₀-a az aktuális politikai és általános tájékozódást, 30⁰/₀-a a szakmai ismeretek gyarapítását, az önképzést jelölte meg.

A hírlapok és folyóiratok rendelkezésre bocsátásán kívül egyre nagyobb érdeklődés nyilvánul meg a rendezvények iránt is. Ezt bizonyítja az eddigi író-olvasó találkozók, szerkesztőségi ankétok, vitaestek sikere, valamint a kérdőívek javaslati része a hírlapolvasó további munkájával kapcsolatban. Ezek arra utalnak, hogy a hírlapolvasó környezete számtalan lehetőséget kínál a TIT nyelvtanfolyamainak segítésére, a zenei és képzőművészeti ismeretterjesztés és esztétikai nevelés hatásozabbá tételére.

Rövid idő alatt kedvelt és megszokott intézménnyé vált a hírlapolvasó: barátságos, kellemes környezetével, színes anyagával érdekes színtöltő lett városunknak. Népszerűségét növelte a formáságok nélküli, kötetlen látogatási lehetőség. Érdekes,

hogy a kávéfogyasztás kevesebb embert vonzott. Azzal a funkcióval eredetileg nem is számoltunk, melyet a nyári külföldi turistaforgalom idején tölt be az olvasó: Nem várt lehetőséget tudtunk nyújtani a város külföldi vendégei számára, akik szívesen vették, hogy anyanyelvükön tájékozódhattak az olvasóterem anyagából. Ezért fel-tétlenül javasoljuk hasonló, könyvtári kezelésben levő olvasótermek létesítését és működését az idegenforgalom szempontjából kiemelt helyeken, elsősorban a Balaton környékén.

Az alábbiakban néhány olvasó véleményét idézzük:

„Városunkban ez a létesítmény kultúrmissziót teljesít.”

„Örvendetes, hogy a hírlapolvasó nagy választékkal rendelkezik és lehetővé teszi, hogy szinte bármilyen érdeklődésű ember kielégítse igényeit.”

„Nagyon hasznos, áldásos, különösen a kispénzű diáknépségnek és nekünk, nyug-díjasoknak; a sokrétű, gazdag folyóiratanyag díjtalanul áll rendelkezésünkre.”

„Elnézést, de a legmegfelelőbb szó erről a helyről: ez klassz! Meleg, csend, olvasnivaló, nem tilos a dohányzás; egy szóval: diákalom.”

„Mélto a város fejlődéséhez. Eszményi környezet; aki ide jár olvasgatni, műve-lődni, rabjává lesz a művelődésnek és nem tudja többé nélkülözni.”

„Felbecsülhetetlen értékű munkát vállalt a hírlapolvasó azzal, hogy minden-fajta érdeklődést — politika, tudományok, lakáskultúra, művészetek, divat, sport stb. — a legfrissebb bel- és külföldi lapok kézreadásával elégti ki. A kulturált környezet és a sokrétűen nevelő és szórakoztató lapok nekem nagyon hiányoznának.”

Összefoglalva: a másfél éves működés tapasztalatai, a felmérés adatai azt bizo-nyítják, hogy a hírlapolvasó létesítése a város közművelődésének elősegítésére helyes célkitűzés volt. A rendszeres önművelés lehetőségein kívül a tervszerű rendezvény-sorozatokkal is igen sokat segít az intézmény a politikai, művészeti, irodalmi esemé-nyekben való sokoldalú tájékozódásban.

Gergely István — Takács Miklós

LEBONTÁS VESZÉLYE FENYEGETI A LONDONI MARX-EMLÉKKÖNYVTÁRAT

Az angol haladó sajtó sokat foglalkozik a világhírű londoni Marx-emlékkönyvtár sorsával, amelyet 1965-ben le akarnak bontani.

A könyvtár épülete a több száz éves Clerkenwell Green téren áll, amely az angol főváros központi része. A lebontás gondolata onnan származik, hogy a városi tanács az említett teret szabad térséggé akarja kialakítani úgy, hogy egy 1792-ben épült templom kivételével le akarja bontani az itt levő összes házakat, köztük a Marx-emlékkönyvtár történelmi nevezetességű épületét is. A városrendezés legfőbb szerve, a londoni városi tanács elvben már jóváhagyta a tervet, de véglegesen még nem dön-tött a Marx-könyvtár sorsáról.

A lebontás híre nagy visszhangot váltott ki a haladó angol körökben. Neves iro-dalomtörténészek, könyvtártudományi szakértők tiltakoznak a világhírű könyvtár lebontásának terve ellen, mivel véleményük szerint az épületet könnyen helyre lehetne állítani úgy, hogy visszanyerje 18. századbéli, eredeti alakját. Így nem rontaná a város-képet, sőt díszére válna annak. Jelenleg a Marx-emlékkönyvtárban Anglia politikai és irodalomtudományi műveinek igen szép és gazdag gyűjteménye található, amelyet a szakértők nagyon sokra becsülnek. A könyvtárat sokan keresik fel a világ minden részéről, köztük híres tudósok, irodalomkritikusok, írók, művészek és politikusok is.

A Marx-könyvtár még 1738-ban épült, és fontos szerepe volt az épületnek a több mint két és egynevegyedszázad éves angol munkásmozgalomban. Ebben a könyvtárépü-letben készítette elő Lenin a Justice (Igazság) című angol szocialista hetilap főszer-kesztőjének, Harry Queich-nek a közreműködésével a híres Iszkrát. Egyébként Marx-nak, Leninnek és Engelsnek kedvenc tartózkodási helye volt a könyvtár. Sok világhírű művükön, amely később a könyvtár tulajdonába került, itt dolgoztak. Lenin például a híres British Museumban sokat kutatott, s ennek eredményeit az emlékkönyvtárban összegezte és dolgozta fel. Marx, Engels és Lenin igen gyakori látogatója volt akkoriban London számos híres könyvtárának. Lenin nevét szinte az összes jeles könyvtár-ban ismerték.

A haladó világ kíváncsian várja a Marx-emlékkönyvtár körüli viták eredményét.

(K. L.)